OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö
Neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen

7.12.2017

Perustuslakivaliokunnalle

EUROOPPALAISISTA POLIITTISISTA PUOLUEISTA JA SÄÄTIÖISTÄ ANNETUN ASETUKSEN UUDISTAMINEN (U 60/2017 vp)

Yleistä

Euroopan komissio on syyskuussa 2017 tehnyt ehdotuksen Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta 22 päivänä lokakuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 1141/2014 muuttamisesta (COM(2017) 481 final). Ehdotuksilla on määrä korjata puutteita, joita on ilmennyt nykyisen sääntelyn soveltamisessa ja joiden korjaamista ovat vaatineet mm. Euroopan parlamentti ja useat Euroopan tason poliittiset puolueet. Komission tavoitteena on saada muutokset voimaan ennen Euroopan parlamentin vuoden 2019 vaaleja.

Asetuksella 1141/2014 annettiin tietyt edellytykset täyttäville poliittisille puolueille ja säätiöille mahdollisuus saada eurooppalaisen oikeushenkilön asema rekisteröitymällä EU:n tasolla ja parannettiin näin EU:n rahoitustuen saatavuutta. Rekisteröitymisen edellytyksenä on muun muassa edustus riittävän monessa EU:n jäsenvaltiossa sekä se, että puolueet ja säätiöt kunnioittavat ohjelmassaan ja toiminnassaan EU:n perusarvoja. Asetuksella perustettiin myös riippumaton viranomainen, jäljempänä vastuuviranomainen, rekisteröimään ja valvomaan Euroopan tason poliittisia puolueita ja säätiöitä. Vastuuviranomainen voi myös määrätä puolueille ja säätiöille seuraamuksia, jos ne laiminlyövät eurooppalaisia perusarvoja. Ennen kuin vastuuviranomainen tekee päätöksen jonkin puolueen tai säätiön rekisteristä poistamisesta, sen on kuultava riippumattomista henkilöistä muodostuvaa komiteaa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa muutoksen tavoitteita, joita ovat lainsäädännön aukkojen sulkeminen, avoimuuden lisääminen ja EU:n talousarviosta käytettävissä olevien resurssien asianmukainen kohdentaminen.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti perusteltuna ehdotusta siitä, että jatkossa vain puolueet (eivätkä enää yksityishenkilöt) voisivat tukea Euroopan tason poliittisen puolueen perustamista. Olisi kuitenkin tärkeää saada tarkempia arvioita siitä, minkälaisia vaikutuksia muutoksella olisi käytännössä ja vaikuttaisiko muutos olemassa olevien poliittisten ryhmien asemaan.

Valtioneuvosto kannattaa omarahoitusosuuden laskemista Euroopan tason poliittisten puolueiden ja säätiöiden osalta (aiemmin 15 %, uusi ehdotus puolueiden osalta 5 % ja säätiöiden osalta 10 %). Muutos parantaa erilaisten poliittisten ryhmien toimintaedellytyksiä.

Valtioneuvoston mukaan tarkempaa tarkastelua vaatii vielä ehdotus, jonka mukaan Euroopan tason poliittisten puolueiden olisi pidettävä huolta, että niiden kansallisten jäsenpuolueiden verkkosivuilla julkaistaisiin sen poliittinen ohjelma, logo sekä tiedot sukupuolten edustuksesta ehdokkaiden ja Euroopan parlamentin jäsenten keskuudessa. Komission tulisi tarkemmin selvittää, ovatko vaatimuksen laiminlyömisestä aiheutuvat seuraukset oikeansuhtaisia.

Valtioneuvosto ei vastusta rahoituksen jakoperusteen muuttamista niin, että puolueen koosta riippumattoman rahoituksen osuutta pienennettäisiin.

Valtioneuvoston mukaan tarkempaa tarkastelua vaatii vielä ehdotus siitä, että joissakin tilanteissa vastuu taloudellisesta seuraamuksesta ulotettaisiin koskemaan luonnollista henkilöä, joka on Euroopan tason poliittisen puolueen tai säätiön hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai jolla on kyseisen poliittisen puolueen tai säätiön osalta edustus-, päätäntä- tai valvontavaltuudet. Ehdotuksiin sisältyy epäselvyyttä esimerkiksi sen suhteen, miten ratkaistaan, milloin luonnollinen henkilö on vastuussa tietojen toimittamatta jättämisestä tai harhaanjohtavien tietojen toimittamisesta. Luonnollisen henkilön taloudellista vastuuta koskevien kohtien osalta, komission tulisi selvittää, minkälaisia vaikutuksia muutoksilla voi olla käytännössä.

Valtioneuvosto kannattaa ehdotusta Euroopan parlamentin ja komission toteuttaman arviointikertomuksen ajankohdan siirtämisestä niin, että arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös tämän muutoksen vaikutukset. Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen toimivuutta on syytä tarkastella kokonaisvaltaisesti muutaman vuoden kuluttua.

Valtioneuvosto kiinnittää yleisesti huomiota vaikutusarvioinnin ja avoimen kuulemisen merkitykseen lainvalmistelussa. Komissio ei ole toteuttanut muutosehdotuksesta vaikutusten arviointia. Valmistelussa tulisi varmistaa, että ehdotetut muutokset eivät aiheettomasti haittaa demokraattisia toimintamahdollisuuksia.

Neuvotteluvaihe ja asian eteneminen

Ehdotusta on käsitelty neuvoston yleisten asioiden työryhmässä syksyn mittaan. Alustavissa keskusteluissa useat jäsenvaltiot ovat pitäneet ongelmallisena velvoittaa kansalliset jäsenpuolueet verkkosivuillaan julkaisemaan eurooppalaisen puolueen tietoja ja tietoja sukupuolten edustuksesta. Myös sanktioita koskevat muutosehdotukset ovat aiheuttaneet kysymyksiä.

EP:n AFCO-valiokunta on julkistanut oman kantansa säädökseen valiokunnan internet-sivulla. (COM(2017)0481 – C8-0307/2017 – 2017/0219(COD))